

«2022 жылғы қаңтар-мамырдағы
элеуметтік-экономикалық даму қорытындылары
және республикалық бюджеттің атқарылуы туралы»
ҚР Үкіметі отырысындағы ҚРҰБ баяндамасы
Нұр-Сұлтан қ., 2022 жыл, 14 маусым

Құрметті Әлихан Асханұлы!

Құрметті әріптестер!

Биылғы мамырда жаһандық нарықтарда құбылмалылық сақталды. Әлемдік экономика геосаяси тәуекелдер мен тұрақты жоғары инфляция аясында болды.

Дамыған елдердің орталық банктері инфляциямен табанды күресетіні және монетарлық талаптарды біртіндеп қалпына келтіретінін мәлімдеді.

2-слайд. (ҚАРЖЫ НАРЫҚТАРЫНДА ТӘУЕКЕЛДЕН БАС ТARTУ ЖАЛҒАСУДА)

Әлемде ақша-кредит талаптары күшейтіліп жатыр. Мамырда АҚШ Федералдық резерв жүйесі мөлшерлемені 50 базистік тармаққа көтеріп, 1 маусымнан бастап балансты қысқарту басталғанын жариялады. Жыл соңына дейін мөлшерлеменің тағы 200 базистік тармаққа 3%-ға дейін көтерілу мүмкіндігі бар. Биылғы шілдеде Еуропа орталық банкі 2011 жылдан бері алғаш рет мөлшерлемені бірінші болып көтеруі мүмкін.

Ұзақ мерзімді облигациялар кірістілігінің жылдам өсуі және экономикасы дамыған елдерде, әсіресе, АҚШ-та ақша-кредит саясатының барынша жылдам күшейтілуін күту тәуекелді активтерге аздап қысым көрсетеді.

Мәселен, мамырда 2022 жылдың басынан бастап дамыған елдердің **акциялары 13,6%-ға** төмендеді, **АҚШ-тың 10 жылдық мемлекеттік бағалы қағаздарының** кірістілігі **1,33%-ға** өсті.

14 маусымдағы жағдай бойынша, дамыған елдердің **акциялары** жылдың басынан бастап **21,3%-ға** төмендеді. Бұл Америка Құрама Штаттарында **40 жылдағы рекордтық инфляцияға** байланысты АҚШ-тың Федералды резервтік жүйесінің ақша-кредит саясатын неғұрлым **тезірек қатаңдатуына алаңдаушылық есебінен болды**. Дамушы елдердің облигациялары бойынша спред ұлғайып келеді.

Ресей Федерациясының Украинамен қақтығысының басталуымен күрт өскен **жаһандық белгісіздік** жоғары деңгейде қалып отыр. **Геосаяси** ахуал шиеленіскен жағдайда жаһандық экономиканың **өсу болжамдары төмендеу** жағына қарай қайта қаралады.

Осыған байланысты **жаһандық іскерлік белсенділіктің** баяулағанына қарамастан **өсу аймағында**. Мамырда **Global Composite PMI**, көбінесе, Қытайдағы карантиннің әлсіреуіне және өндіріс пен жаңа тапсырыстардың тез өсуіне байланысты **51,5-ке** дейін аздап өсті.

Өндірістік шығындардың құны мен өнімнің бағасы рекордтық қарқынмен өсіп келеді. Дамыған елдерде **инфляция рекордтық деңгейде сақталып отыр**.

3-слайд (ТҰРАҚТАНУДЫҢ АЛҒАШҚЫ БЕЛГІЛЕРІНЕ ҚАРАМАСТАН, ҚАЗАҚСТАНДА ИНФЛЯЦИЯ ЖОҒАРЫ БОЛЫП ОТЫР)

2022 жылғы мамырда **Қазақстандағы инфляция**

жылдық мәнде биылғы сәуірде **13,2%-дан 14%-ға** дейін қарқын алды.

Айлық инфляция сәуірдегі **2%-ға** және наурыздағы **3,7%-ға** қарағанда мамырда **1,4%-ға** баяулады, бірақ әлі де **жоғары** және **өткен жылғы** көрсеткіштер мен **орташа жылдық** мәндерден асып отыр.

Айлық инфляцияның баяулау қарқыны бір жағынан оң фискалдық импульс аясындағы **тұрақты ішкі сұранысты**, екінші жағынан жоғары **инфляциялық күтулерді** көрсетеді.

Жылдық мәнде **19%-ға** жеткен **тамақ өнімдері** бағасының өсуі ең көп үлес қосып отыр.

Сыртқы инфляциялық жағдай **азық-түлікке жатпайтын тауарлардың** бағасына жоғары қысым көрсетіп отыр, олардың өсуі **11,1-ден 11,9%-ға** дейін қарқын алды.

Ақылы қызметтердің инфляциясы **реттелетін** қызметтер бағасының өсуіне енгізілген мораторийдің тежеуші әсеріне қарамастан **8,9-дан 9,1%-ға** дейін өсті.

Ұлттық Банк **2022** жылдың соңында инфляция **13-15%** деңгейінде болады деп болжайды. Болжам тұтыну нарықтарының теңгерімді дамуына назар аударылатын **Үкіметтің инфляция деңгейін бақылау және төмендету жөніндегі шаралар кешенін** іске асыру барысы ескеріле отырып жасалды. Осы шаралар кешені табысты іске асырылған кезде инфляция **болжамның төменгі шегіне** дейін төмендеуі мүмкін.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар бағасының өсуі

біршама жеделдейді деп күтіледі, ол жанар-жағармай бағасы **реттелетін** өсіммен тежеледі. **Ақылы қызметтердің** инфляциясы 2021 жылдың жоғары базасына байланысты бәсеңдейді. **Реттелетін коммуналдық қызметтер** бағасының оларды көтеруге мораторий аяқталғаннан кейін қымбаттау тәуекелдерін, сондай-ақ жоғары **инфляциялық күтулер** аясында **нарықта көрсетілетін қызметтер** бағасының өсуін атап өтеміз.

2023 жылы инфляция ақша-кредит саясаты саласында қабылданып отырған шаралар, **сыртқы инфляциялық қысымның** біртіндеп төмендеуі және іске асыру жоспарланып отырған **контрциклдік** бюджеттік қағида аясында біртіндеп **7,5-9,5%-ға** дейін баяулайды.

Ұлттық Банк тәуекелдердің қазіргі балансын ескере отырып, **биылғы 6 маусымда** базалық мөлшерлемені **14%** деңгейінде сақтады. Жаңа шоктар болмаған жағдайда базалық мөлшерлеменің қазіргі деңгейін сақтау орта мерзімді перспективада бағаның өсуін **тежеуге әсер етеді**.

4-слайд (САЛЫҚ КЕЗЕҢІ АЯСЫНДА БАҒАМНЫҢ НЫҒАЮЫ)

Мамырда жаһандық қаржы нарықтарындағы белгісіздік пен құбылмалылыққа қарамастан **теңге бағамы** 1 АҚШ доллары үшін **415,16** теңгеге дейін немесе **6,8%-ға** нығайды.

Ұлттық валютаның нығайуы мұнай-газ нарығындағы жоғары баға мен экспорттаушылардың салық төлемдеріне, жеке тұлғалардың шетел валютасына сұранысы төмендегендіктен нарық қатысушылары

сентиментінің өзгеруіне, Ресей **рублі** бағамының нығаюына байланысты.

Валюта нарығындағы ұсыныс **квазимемлекеттік сектор субъектілерінің валюталық түсімін сатуы** есебінен қосымша қолдау тапты, оның көлемі мамырда шамамен **598 млн доллар** болды.

Бюджетке ірі салық төлемдері кезеңі мен валютаны сатудың тиісті қажеттілігі аясында **шетел валютасының ұсынысы сұраныстан асып түсті**. Салық аптасы кезеңінде өтімділікті қолдау және шетел валютасының сұранысы мен ұсынысы арасында қалыптасқан теңгерімсіздікті реттеу мақсатында **Ұлттық Банк 110,5 млн долларға шетел валютасының артық ұсынысын сатып алды**.

Ұлттық Қордан республикалық бюджетке трансферттер бөлу үшін ай басында **4 млн доллар** сатылды. Кейін трансферттер Ұлттық Қорға түсетін түсімдер есебінен қамтамасыз етілгендіктен Ұлттық Қордың валюталық қаражатын конвертациялау қажет болмады.

Зейнетақы активтерінің валюталық үлесін **кемінде 30%** деңгейінде ұстап тұру мақсатында мамырда инвестициялық портфельді әртараптандыру үшін валюта нарығында **Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры үшін 74,5 млн доллар** сатып алынды.

Қысқа мерзімді перспективада **теңгенің құбылмалылығы геосаяси жағдайдың өзгеруіне, ішкі қатысушылардың күтулеріне және әлемдік нарықтағы**

жағдайға байланысты болады. Ұлттық Банк теңгерімсіздіктердің жиналуын болдырмайтын және алтын-валюта резервтерінің сақталуын қамтамасыз ететін **икемді бағам белгілеу** режимін ұстануды жалғастырады.

5-слайд (ХАЛЫҚАРАЛЫҚ РЕЗЕРВТЕР ДИНАМИКАСЫ)

Жалпы халықаралық резервтер биылғы мамырдың соңында **86,5 млрд доллар** болды.

Ұлттық Банктің **алтын-валюта активтері** жыл басынан бері **валюталық интервенциялар, екінші деңгейлі банк шоттарындағы қалдықтардың және сыртқы борыш** бойынша төлемдердің есебінен **1,6 млрд долларға** төмендеп, **32,8 млрд доллар** болды.

Ұлттық қордың активтері 53,8 млрд доллар болды. Республикалық бюджетке **1,9 трлн теңге трансферт** бөлу үшін биылғы 5 айда **2,3 млрд долларға** валюталық активтер сатылды.

Мұнай бағасының айтарлықтай өсуі аясында Ұлттық қорға түсетін **түсімдер** өткен жылдың осы кезеңімен салыстырғанда **3,5 есеге жуық** ұлғайып, жыл басынан бері **2,9 трлн теңге** болды.

Ұлттық қордың орташа жылдық кірістілігі құрылғаннан бастап 2022 жылдың 31 мамырына дейін **3,24%** болды. Соңғы **5 және 10** жылдағы кірістілік жылдық мәнде, тиісінше, **2,3 және 1,75%** болды.

6-слайд (БІРЫҢҒАЙ ЖИНАҚТАУШЫ ЗЕЙНЕТАҚЫ ҚОРЫНЫҢ ЗЕЙНЕТАҚЫ АКТИВТЕРІ)

Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы активтері 12,7 трлн теңге болды. Осы жылдың басынан бері инвестициялық кіріс көлемі теріс мәнді – 154,1 млрд теңге, зейнетақы жарналары – 662,5 млрд теңге, зейнетақы төлемдері – 106,8 млрд теңге болды.

Қаржы нарықтарындағы тұрақсыздыққа байланысты қаржы құралдарының көпшілігі бойынша нарық құнының төмендеуі, сондай-ақ 5 айдағы теңге **бағамының нығаюы** салымшыларға **теріс** инвестициялық кірісті есептеуге себеп болды.

Соңғы 12 айда зейнетақы активтерінің **кірістілігі 4,1%** құрады. Бұл ретте жинақтаушы зейнетақы жүйесінің **орнықтылығы** тұрғысынан кірістілік пен инфляция көрсеткіштерін ұзақ уақыт аралығын алып қарастырған жөн. Мысалы, **5** жылда жинақталған инфляция **46,2%** кезінде зейнетақы активтерінің жинақталған кірістілігі **53,0%** болды.

Ұлттық Банк болып жатқан **жағдайдың дамуы** мен олардың **нарыққа** ықпалын **өз уақытында** қадағалап, санкциялардың Қазақстанның **қаржы жүйесіне** әсер ету дәрежесін бағалап отырады және **баға** мен **қаржы** тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін шаралар қабылдауды жалғастырады.

Назарларыңызға рақмет!